

KRISTALI AFGANISTANA

ERVIN JAHIC

SADRŽAJ

MOJ OBRAČUN S RAKOM	7
Kad me jednom bude pitao sin moj	8
Uvjeti za pjesmu	10
Tužbalica o Zemlji	12
Druga polovica svijeta	13
O kazni historije	14
Moj obračun s rakom	15
Kako sam ratovao	17
Cipele	19
Meditacija	21
Brat	22
Obiteljski ručak	23
Molitva	24
Važno je znati na vrijeme	25
Čudo	26
Grad	27
Smrt	28
Sobe	29
Kraj milenija	31
Noću	32
Nezakonito rođene	33

Čuvari groblja	34
Vizija	35
Kako stvari dišu	36
 O KOPRENAMA I PUTANJAMA SUNČEVIH ZRAKA	 38
O misteriju	40
O Mesnevi	41
O pjevu tijela među katovima nebesa	42
O nekim čvorovima koje duša prepozna kao svoja opća mjesta	43
O nekim silama teže i pokušajima ravnoteže u noćima poput naše	44
O koječemu i ponešto uže o sjenama i ljudima u njima	45
O sporim glagolima vremena i još nekim slutnjama	46
O vani i unutra i vaganju mjere	47
O počecima nas i užicima razaranja	48
O svojstvima u prirodi i društvu	49
O tome gdje stadoh u pismu o daljini	50
O približavanju blizine	52
O noći kad se prene iz dubokog sna	53
O strasti i vatri, i trećem	54
O sjećanju na sebe i svijet prije ovoga	55
 DA NAS SMRT NE BI PRONAŠLA	 56
Ruke	57

Ludilo oblika	58
Bijeli život	60
Molvice	61
Papirić	63
Kada to počinje?	64
Pitanje	65
Moja žena	66
Kroćenje vode	67
 SVAKO PRAZNO SADA	 68
Biti potpun	69
Sparine	70
Inventura noći	71
Pejzaž	72
Pejzaž II	73
Žetva žrtve	74
O ptici, možda	75
Kasni časi	76
Stanje stvari	77
Nebeski saobraćaj	78
Kodeks prijestupa	79
Identitet	80
Kristali Afganistana	81

Dok tražimo svoje ja – Ernesto, Che i ja	83
 VANI JE DRUGI SVIJET	 85
11. rujna	86
Kabul	87
Kandahar	88
Zračna luka	89
Guantánamo	90
Kubanski nokturno	92
Noćna muzika	94
Popravni dom duše	95
Dova	96
Što ostalo je od života	97
San	98
 O autoru	 99
Impresum	100

Mojim roditeljima

MOJ OBRAČUN S RAKOM

KAD ME JEDNOM BUDE PITAO SIN MOJ

Kad me jednom bude pitao, a jednom hoće svakako,
Moj sin gdje i što sam bio, kakve sam žene ljubio,
O čemu sam sanjao, koje knjige sam čitao,
Jesam li se često tukao, u kakve slike sam zaglédao,
Ma kad me jednom o svemu bude pitao,
Reći ću mu, tako mi Boga,
O trešnji uz roditeljsku kuću s koje sam više puta
Padao naglavce premda je pametnom i jednom dovoljno
I o tome kako Učka zavija prijeteći
I o kilometrima hoda uzgor nizdol
Oholaj plemenitašici
I o jodu što zrele žene ostavljaju za sobom u stanovima samaca
I o beskrajnom gaženju asfalta u gradovima koji nisu tvoji
I o besparici i mladalačkoj besperspektivnosti
O ludilu ljudi i njihovim ubojitim namjerama
O umjetnosti riječi kao nadomjestku za samoću
O povijesti svjetske književnosti kao pravu na uzaludnost
O slikarskim majstorima koji su muku Isusovu rekonstruirali
Kao neprekidnu klanicu svijeta
I reći ću mu još, kad me bude pitao,
Da ne žuri odrasti, da bude na oprezu s ljudima
Da ljubi tek kad mora, da ne mora kad ljubi
I reći ću mu što je bilo s Bosnom, i s Hrvatskom,
I s Palestinom
I o Ruandi ću mu reći
Ništa neću prešutjeti o Iraku i Afganistanu
O svim američkim predsjednicima saznat će na vrijeme
O Georgeu W. Bushu znat će do najsitnijih pojedinosti
I moj će sin znati o svojoj majci i tuđim majkama
O očevima sviju nacija će znati
Moći će minuciozno analizirati početke i krajeve
Sveg na svijetu

Svakako će imati priliku ući u povijest filma
I povijest glazbe
Znat će takozvane bizarne stvari
Znat će sve o mrtvim i živim jezicima
I onima koji su na umrlu
U tamu ljudskih duša ću ga uputiti
U slutnje i zanose glazbenih genija
O svakodnevicima glasovitih filozofa znat će naizust
Nietzsche i Schopenhauer mu neće biti mrski
Sve o sablastima vjekova imao bi znati sin moj
Kad me jednom bude pitao, a jednom hoće svakako,
Reći ću mu čemu služi znanje

UVJETI ZA PJESMU

Borisu Maruni

Ova bi pjesma imala biti o palikućama
I o revoluciji koju podigoše beskućnici
I o malim gadostima kiše
Što neće na naša polja
I o pretjeranom suncu
Što se u abnormalnom snijegu ničim ne da opravdati
I o jedva živima
I o prerano umrlima
I o najmrkljoj ideologiji
I o gradovima koji se pretvoriše u masovne grobnice
O holokaustu
Genocidu
Terorizmu
Oružju za masovno uništenje i nuklearnim pogonima
Otpadnim vodama i strogim carinicima
Zaštićenim zonama i aparthejdu
Redukciji struje na jadranskim otocima
Bolivijskim osmogodišnjacima što dilaju kokain
Africi i pošasti AIDS-a
Siromašnima i bogatima
Zemljama kandidatima Europske unije i njihovim
Neuvjerljivim certifikatima
O tome kako se krše prava ljudi i naroda
O crkvama i njihovu pravu na oduzetu imovinu
O beskućnicima
Koje već spomenuh

Mnogo je uvjeta da ova pjesma bude točna
Kao telefonski imenik

I dobra kao vrijeme

Ona bi istina oboje od toga

Ali je strah spasitelja i spasenja

Nižih i viših državnih činovnika

Mehaničara stvarnosti i njihovih doušnika

Te šire društvene zajednice

Pogotovo

Slobode koja dolazi iz neopreza

I pustih riječi

Gospodo

TUŽBALICA O ZEMLJI

Postojala ona ili ne postojala bez nas
Teški smo joj sasvim
Otežala i troma od naše kože
Ona je na oprezu s nama
I dobro je da je tako

Jer izdavalali smo često naša srca i naše misli
I nismo mislili da ona treba biti iznimkom
Zemlja stenje od naših damara
Teški smo joj zaista
Premda zna da smo joj potrebni

Mi međutim do njena znanja o nama
Ne držimo koliko do našeg o njoj

I puštamo krvi da se naizdovolji
Zemljom i njezinom zemljom

Od koje smo uostalom načinjeni

DRUGA POLOVICA SVIJETA

Oni jednu polovicu uzimaju na znanje
A čitavu drugu polovicu zatajuju.
I taj se posao najprije zbiva u jeziku,
I kažu da jezici su tamo, u drugoj polovici, mrtvi.

Oni, naprimjer, nemaju riječi za njihova stabla.
Nemaju ime za njihove trave,
Niti pojmove za mnogolike osjećaje,
O jelima i snovima da i ne govorimo.

Prešućen je tako cijeli svemir ljudi.
Zastrašujuća ruka militantnog kartografa
Prekrižila je jednu od polovica

Koja se sakrila na karti da je smrt ne pronade.
Željezne gusjenice gaze kuće, gaze stabla,
Gaze vrtove, gaze zvijeri, gaze djecu

Druge polovice da se ne bi znalo
Tko je i što je ona.

Od čega nam se još sastoji svijet.

O KAZNI HISTORIJE

Na moj prozor sinoć, kad mrak je zakrio svijet
Sletjela je misao teška kao mač, vrela kao pustinja
I jasna kao ustav

Ne mogu se sjetiti što sam joj odgovorio
Premda se sjećam što me pitala

Preskočim li sporedne rečenice i njihovu intonaciju
Preskočim li zvuk i tonalitet tamnih riječi
Preskočim li dvadeset vjekova ljudske povijesti
Sve početke i krajeve o kojima znam
Sve snove kojih se sjećam
Sve žeđi neutažene
Moje i tuđe
Svako prazno sada

Pitala me ustvari tko je dvaput zaklao sina Nefisina
Jednom u nekom priručniku o ratovanju
Iz tisuću petsto i neke
Drugi put u Bosni tisuću devetsto devedeset i neke

Tko, molim vas, recite
Tko je to učinio

Dvaput po vratu
Nefisina jedinca
Nefisino srce klao

Dvaput po istom poslu
Klao Nefisinu dušu

MOJ OBRAČUN S RAKOM

Kad preseljavao je moj dido,
Bilo mi je važno ne bit sam.
Od njegove smrti štitio me zid
Zajedničke naše kuće,
Spojenog dvojnog objekta.

I htio sam nekako
Da ta uzbuna potraje,
Da taj ljudski metež u mom i životu moga dide
Barem vječno traje,
Ali da ga rak ne ruje
Svojim podmuklim kliještima po grlu i plućima.

Htio sam, naime, produžiti svoj život
Njegovim životom.

Sve se zbilo munjevito kao na nekoj reklami;
Nisam mu iz pluća
Znao izvući raka na suho
I ščepati ga za glavu
Konačno obračunavajući s njime,
Nisam ga umio pronaći u mršavom
Arhipelagu didinih plućnih gulaga.
Skrio se kako i dolikuje podmuklici.

Godine su prolazile,
A ja sam svejednako mislio,
A i danas mislim,
Da je moj dido zbog nečega
I dandanas na tavanu naše kuće
I da živi tajno.

Da nas sve gleda iz potaje
Jer mu je tako draže.

I da ima akvarij i raka u njemu
Jer ga je umio pripitomit.

Bože,
Kakav je to čovjek bio!
Moj dido
I od raka je umio napraviti prijatelja.

KAKO SAM RATOVAO

Na Kapeli, duboko u šumi, plače nebo i pljušte
Meci mi duž leda
Grane najviših stabala izdajnički odobravaju
Da se kiša strmoglavljuje na mene
Na mrtvoj straži sam, otkočio sam zatvarač na
Pušci i spreman sam ubiti
Studenta u neprijateljskim redovima
Mora da je student
Linija koja nas razdvaja na 20-ak je metara od mene
Mogao bi biti mojih godina
Mogao bi čitati iste knjige kao i ja
Ništa mu neće pomoći
Da mu biblioteku metaka ne zarijem u srce

Kažiprst mi luđački pleše na okidaču
Kiša lije ljudske more s nebesa
Magla obeshrabruje
Cesta mi se pričinja, sva je od oštra željeza,
Metalik siva
Osipa mi se misao kao razbijeno prozorsko staklo
Svaki kret ptice i pucanje grane pod težinom rata
Može biti neprijateljski vojnik
Čekam u podnožju ceste da ga propucam

Zora razrjeđuje strah

Navečer smo iznad Dabra
Snajperom po tornju pravoslavne crkve netko je
Pokušavao ubiti Boga
Medo dolazi i kaže da izvadimo noževe i
Donosi nam sjekire
Očekujemo proboj njihovih izviđača
Ništa meci, samo klasična mitologija

Klanje i to, vuk na vuka

Preživjeh i tu noć

Milostivi Bog bliži mi je od vratne žile kucavice

Znam

Drugú noć stiže u ratu vazda stara vijest -

Ponovno očekujemo neprijateljski proboj

Bit će mesa, netko kaže

Pucat će se sve u šesnaest

Zamjenjujemo pećinsko oružje

Modernom tehnologijom

Pred zoru, kad kiša omagli šumu i svako stablo

Postane svijetlo poput breze,

U gustiš nekog grma naviru puhovi - što jataci su

Neprijateljski u izvidnici

Koji ometaju misao da će i ova noć proći

Ispaljujem cijeli šaržer

Istrčavamo iz rovova i nekoliko nas

Puca iz sve snage

Kao u budimpeštanskoj novogodišnjoj noći

Kao Dimnjačar u *Kresovima*, uostalom

Potjerani strahom da je

Počeo i naš rat

CIPELE

Prema mom izračunu, čovjek za života
Iznosa tri, možda četiri odijela, ako ne živi
U nekoj nemogućoj zemlji, ako dobiva
Koliko god plaću i nema nereda na ulicama,
Ako studenti ne jurišaju na vlade
I zemljom ne vladaju generali

Ako, dakle, istom živi u Taškentu
Ili Tirani, toliko se odijeva
Običan čovjek
Po prilici

Ali, koliko čovjek za čitava života
Promijeni pari cipela
Šesnaest pari, možda sedamnaest
To valjda nitko ne zna, nit je ikad brojio
Ako, međutim, i jest
Što je s ratovima
I s cipelama u njima
I s hodom u zlovremenima
Je li narušena progresija hoda, uostalom, štednja
Na cipelama ili tek zakidanje ratnih profitera
Trgovinska oseka možebitno

Strogo uzevši, ja zapravo ne znam ništa o tome
Premda opsesivno držim do odgovora

Ako nema rata i ako nam je život
Prosječno poduzetan
I ako, štono se kaže, traje
Dulje od životnog vijeka leptira
Koliko, dakle, cipela promijeni
Puki čovjek za cijelog cjelcatog života

Jel možemo, naprimjer, reći
Što se taj nahodao cipela
Pitam ja vas

MEDITACIJA

A mogao bih bilo što
Natovariti tri metra drva na leđa
U jednom naramku nositi sina
U drugom kćerku
Utorak zamijeniti petkom
Analizirati riječi kao što su vlaga sljepoća mrtvac
More biseri
Mogao bih u međuvremenu posumnjati u vrijeme
Mogao bih za dana suspendirati sve stvari što me
Plaše noću
Ljubiti petu ženu
Dresirati lavove u Keniji
Ne biti dužnik nego onaj kojem duguju
Baš bilo što bih mogao
Trgovati rezbarijama
Učiti krasopis
Seliti se iz zemlje u zemlju prema klimatskim uvjetima
Kupiti jedrilicu na akciji
Ne inzistirati na ljubavi
Bolovati i ozdraviti
Rigati vatru
Rasprodati sve što nemam
Kupovati sve što mi ne treba
Zatajiti domovinu
Zatajiti jezik
Zatajiti narod
Baš bilo što
Utrnuti svjetlo
Poginuti za Palestinu
Naprimjer

BRAT

Moj brat nije sentimentaln, nipošto
Da stvar bude puna jada, on je nježan prema sebi

Moj otac pokušava ga dozvati eto cijeli
Svoj skromni život
Moja majka noćima se zapliće o taj problem

Njenu tugu nitko do Boga utješiti ne može
Sestra ne zna da je njegova nježnost puna jada

Tek brat pokušava shvatiti
Da nježnost ga boli
Da pije on svoj znoj i strah istodobno
Da nokti ga bole kad god se počese
Da ništa ga nije tako iznevjerilo jako
Kao takozvani život

Moj brat i ne zna da je on moj pogubljeni planet
I da s njim imam tajne planove

Odmoriti oca, utješiti majku,
Nasmijati sestru
Dovesti ga domu
Najprije se pobiti
A onda glasno isplakati

U što nam to život prođe

OBITELJSKI RUČAK

Bojim se da je krah izvjestan
Moja ga majka sluti dok jedemo bučno i prebučno

Svi smo na okupu
A sve nam nešto fali

Ručak u obitelji, kako strašno

Opet, svi se volimo tako da ćemo od te ljubavi
Jednom pocrkati

Opet, nešto nam fali

Je li to tišina koja treba doći s godinama
Ili naši nemiri koji se imaju zanemariti
Kad je obiteljski ručak u pitanju

Naša majka nešto sluti o tome
Ali nešto joj ne da nas sve potjera
Na pranje ruku

Misli ona, jadnica, u svojoj ljubavi nadljudskoj
Da je već vrijeme da nam dođe iz guzice u glavu

Da operemo lica i duše
Za jedan običan obiteljski ručak
Na kojem ništa ne mora se dogoditi

Ništa doli da se nagledamo dosita
Jedni drugih

A ja se, eto, ipak bojim
Bojim se da je krah izvjestan

MOLITVA

Sad spava u kolijevci Iman, vjere
Puna u san. Mirza se ušuljao

Pod kosu i ruke, uzimajuć ljubav
Mame. Aida i u snu mari

I brine se.
Ja, gospodar krova, gledam ih u gluho

Doba noći i molim Uzvišenog
Boga za milost

Prema Njegovim
Namjesnicima na Zemlji.

VAŽNO JE ZNATI NA VRIJEME

Kad presele se moji roditelji na drugi svijet
Ništa baš neće biti važno
Gdje grob im je ili mezar
Bit će sasvim nevažno
Oni će svakim svojim nepostojećim trenutkom
Govoriti o meni
Neće me biti briga što će ljudi reći
Kakva je dženaza bila

Sve dok tome tako nije
Izvjesno je da mi je često
Čistiti roditeljski dom
Da mi je sapirati fleke
Što sam ih ugradio u njihovu kuću
Da mi je biti oprezan
S tim muškarcem i njegovim rebrom
Pravdom i krivdom
Da ne bi sebi danas-sutra rekao
Budi Bog sa mnom

ČUDO

Vrti se jedan film do kraja svijeta i u jednom smjeru
Kao što moja žena matematički precizno radi juhu s njokima
U pravilnim kuglama gdje smo sakrili svoje duše
Kotrlja se čežnja prema jedinoj rupi koju nikad ne promašimo
Mi je nikada i ne poželimo zaista, ali nas njena privlačnost
Privodi fatalno kao što se pritoke ulijevaju u maticu
Kao što kuća želi doseći krov
Kao što život nema šanse prema tamnoj rupi sveg našeg svijeta
I ne bilo nam pravo, nasljedna je
A život može i bez potomaka
Čudili se mi ili ne čudili

GRAD

Jednom će ovdje, kad vatrogasci i vojska
Obave svoj posao,
A humanitarci svoj,
Opet stajati grad.

Jednom,
Kad liječničke ekipe i mrtvozornici,
Kad pisci i slikari, kad udžbenici
I međunarodna zajednica
Učine sve po slovu i po zakonu.

Između ovdje i tamo,
Između jednom i tada,
Kad saniraju se duše,
Kad vjetar rasprši rukopis pepela
Na sve strane svijeta,
Kad se mrtvi probude,
Živjet će opet ovaj grad,

Kaže moj dobri otac.

SMRT

Kad život zaprijeti,
Znam da sam
Živio
Kao da i nisam.

Kad život posustane,
Stabla, masline, školjke i ptice,
Mora i otoci, lavanda i zlato
Polude od neprežaljenosti.

Kad život bi živio,
Pčela ga omedi
Žrtvujući svoju glavu.

SOBE

U hotelskim sobama sve je izrecivo.

Zato u njima uvijek šutim.

I sve stvari u tim sobama šute, gledaju me s
Podrazumijevajućom tugom, ja njih egzotičnim
Pogledom stranca.

Lusteri su na oprezu sa mnom,
Ormari mi se nude nesigurno,
Oboje želi uspostaviti odnos s mojom privremenošću.

Gledam ih, gledaju me, dakle. Slušam ih, dišu.
Dišem i ja,
Teško.

Ne očekuju valjda moju privrženost?
Jedino do čega mi je istinski stalo
Bohor je plahti u koje se gnijezdim
I pepeljara, dakako. U sobama u kojima se
Ne puši, obično ih bez problema nađem.
To je tajni kompromis
Hotelske ekonomije sa mnom. Savez
Poduzetničke politike
I gostinskog hedonizma.
Nešto poput iznuđene ugode.

Ali to malo stvari u sobi koju imam na umu
Dok ovo pišem, hoće govoriti sa mnom.
Hoće izricati svoje riječi, povjeriti osjećaje,
Kazati mi nešto o sebi. Znam da diše parket
U toj sobi.

Znam da ispražnjen ormar traži dio moga bića,
Znam da mrtva lampa na noćnom ormariću
Do mog uzglavlja želi posredovati slova knjige

Koju prelistavam,
Znam da se kronično boji smrti.

Uvijek je previše ručnika u tim sobama.
Mazili bi stranca, osjećali tuđinu na
Svojim vlaknima
Sapirući svoju tugu ljuštenjem tuđe kože.

Kad se sve uzme u obzir,
Zauzimaju se te sobne stvari i predmeti za nas,
Kao što naši jezici trpe i šute
Kad ih vide kako bi željeli pjevati.

KRAJ MILENIJA

Kraj milenija je

Doista kraj

Svega zamislivoga.

Nema se tu vremena nizašta.

NOĆU

Grabežljivica nikad nije bez plana

Bit će da ludilo neće iz neopreza doći

Mada ga ne priječi ništa

Ni stražar ni državni ugovor

Moralna gangrena buja li buja do visokih oblaka

Grabežljivica najprije ote oca moga u polju

Majku mi dok prala je rublje potopi u vrtlozima rijeke

Ženu mi kljunom strovali u neku neprozirnu tamu

Djecu mi odvede u nepoznato

A mene, mene uze sebi

Da joj služim

Na njenu nepravednom dvoru

Kao živi mrtvima

Bit će da ludilo neće iz neopreza doći

Jer svaki nas put do tamo vodi

Tu greške ne može biti

Djetetu ote majku i oca

Ocu ote dijete

Grabežljivica s planom

Patnju sije strašnu

NEZAKONITO ROĐENE

Kao što slikar znade doznačiti potpuni krah

Tako i riječ umije o strahu

Njuši li život ili tek predodžbu strašnu

Znaj da se prestravila od jada

I svako slovo joj drhti bez kuće

Bez doma bez jezika bez majke

Osta bez krova koji i slobodu čini podnošljivom

Ovako, vidiš, stvari stoje drugačije

Ništa joj više ni lako ni teško ne ide

Jer nema kamo poći

Nema kamo doći

A ni koga da joj

Pod jezik svrati

ČUVARI GROBLJA

Ovo je nepostojeće mjesto

Ovo su izmišljeni ljudi

Ovo je lažna istina

Ovdje je razum tek varka

Oko ničega se ovdje ne možemo dogovoriti

Osim da moje tijelo

Izgriženo i usitnjeno

Odnesoš psi

Čuvari groblja

Na sve četiri strane svijeta

VIZIJA

Ovo će moje tijelo stradati
Nepovjerljivo proljeće traži gozbu ljudi
Njuška pseća njuši krv
Nestaje dio po dio mene

Ni misao se moja neće dobro provesti
Sve je hrana oholosti
Sve završava loše

Proljeće se neće promaknuti u ništa bolje
Tijelo bez sebe osta

U po dana mrak zakri oči svijeta
Misao izrovana do pustinja grobova
Uđeš li u nju
Izgubiš se u paleži

Majke šutke kljuju srca
Svojim nestašnim dječacima

KAKO STVARI DIŠU

Žena moja i ja dišemo kako znamo
Brod diše oporo na moru
Koje diše tajno
Svemir diše da ne diše
A zvijezde stenju i tek nečujno dišu
Diše vrijeme kroz umorno sunce
Prostor zaboravlja disati
Svod diše nebom koje nekako diše
(Napamet znam sve vaše snove
Ali ne znam kako snovi vaši dišu)
Opet sve to diše
Ponešto i uzdiše
Ljubavnici uzdišu
Majka uzdiše
Vojnik uzdiše
Rat međutim diše
Ljudi u ratu dišu i izdišu
Ljudi u miru također
I kamen diše kako zna i umije
I planina zna udahnuti
I grad zna brujati disanjem
Mnogošto povremeno i uvijek diše
Ponešto i dahće
Dahću naprimjer države a dišu narodi
Dahću televizijski dnevници
Dahću policajci
Riža diše
Maćuhica diše
Sve što vidim diše
Sve što ne vidim diše
Sve to disanje ima svoje uvjerljive razloge
Disati usprkos uzaludnosti

Jer uzaludno diše na sasvim spokojan način
Stvari dišu čudesno
U jednom njihovom dahu prepoznaš ocean disanja
U jednom trenu vrijeme se ukaže u cjelini
Diše sve znano i neznano
Vidljivo i nevidljivo diše i izdiše
Loza diše avion diše noga diše nos diše
Disanju se ništa ne otima
Nije nam znati više od toga

O KOPRENAMA I PUTANJAMA SUNČEVIH ZRAKA

Tko odvojen je od Onog Koji govori jezik njegov,
Nijem postaje, makar stotinu pjesama znao.

Rumi

O MISTERIJU

Prije svega, na kojim meridijanima sam usnio
San duše koja se koprca u mnogolikim odrazima
Svijeta suzdržanog, umornog i paralelnog
Dakle, gdje je korijen korijena kore svijeta
A gdje cvat pupoljaka stvorenih
Koji ne mogu stvarati

O MESNEVIJI

Hazreti Mevlana kaže da je oko izvor suzdržanosti i obazrivosti.

Slijepac, prema tome, ne zamjećuje prljavštinu,

A oprezan i oštra vida, naprotiv,

O ovom svijetu misli loše

I u pravi čas prepozna nesreću.

Potreba za postojanjem ovisnoga o ovom svijetu

Dovodi ga do nepostojanja.

Slavljen neka je Uzvišeni Allah!

O PJEVU TIJELA MEĐU KATOVIMA NEBESA

Sedam katova nebesa baca svoje oko
Na gustu križaljku srca zaštićenu od plamena
Vatre i srdžbe vida
I sve je vrijeme zbijeno u toj nepropitnoj slici
Koja traje dulje od svakoga početka
I strpljivosti putnika

O NEKIM ČVOROVIMA KOJE DUŠA PREPOZNA KAO SVOJA OPĆA MJESTA

Možda ipak nismo stvoreni za te otoke
Voda ih je uzimala noću
I sapirala tiho riječi i lica, tišinu koja ih je rodila
U krv im uranjala ribe
Sve gusto od svijeta prorijedila
I kad je trebala zaspati
Vid joj je bio budan
A sljepoća nadnaravna
Goli otoci bez sunca
Goli od užasa
Mame pogled čovjeka
Zaustavljaju ga u času
Kad bi trebao uzmaći
U neprobojnu tišinu
U trenutačni bljesak
Života koji obećava

O NEKIM SILAMA TEŽE I POKUŠAJIMA RAVNOTEŽE U NOĆIMA POPUT NAŠE

Ah, to prepozna duša. Na karti tuđeg vremena palcem ostaviš
srce. Možda nećeš to biti ti. Ali tuđe srce u kojem živi pijani
galeb i jedan goli, posve šutljiv otok, možda. Ti si u škripanju
ključa koji ne otvara dvore, ljepota potvrđena ružnim.
Zvuk koji se nasluti u muku, u padu s litice koja se nikada
nije popela na nebo ni pala u svijet ispod svijeta. Kada te
konjanici ljuti odvedu u pohode, meso ćeš uzimati junacima.
No ti nisi ni od jednih, ni od drugih. U tvojim haljama
kolo vode prvi ljubavnici.

O KOJEČEMU I PONEŠTO UŽE O SJENAMA I LJUDIMA U NJIMA

Nije nužno da sjena zna išta o mraku. Nadahnuće joj ne treba da bi znala da je krađa svjetla njezino rođenje. Tih kao sjena, i ništa više od toga, čovjek je oživio mrtvu stvarnost.

Protivno mehanizmu upotrebljivosti, osobito koristi u ovom drevnom svijetu, sjena supostoji uz svaki lik i oblik. Zrak takvu igru ne podržava. On joj ne da narasti. Taj tiranin, tko bi ga znao zašto, tihi je cinik njene nužde. A da je čovjek i dohvati, ni tada ne bi bio cijel, niti bi znao išta više o sebi od onoga što inače ne zna.

O SPORIM GLAGOLIMA VREMENA I JOŠ NEKIM SLUTNJAMA

O kako je lako utonuti u sebe
Kao nepregledno more
I izliti se po oštroj stijeni
U mjehurić koji čuva svojstvo
Tebe vodenoga
Koji jamči dubinu
I život trava
Jer travanj je mlad
Zaspao na vodi
I bljeska svijet taj po kostima
Po veni što prosula je sebe
Tamo gdje zaživio je život
Sam od sebe

O VANI I UNUTRA I VAGANJU MJERE

U što to sve se mijenja u ništa se ne mijenja nijedna od tih
Zaboravnih svari što čovjeka ili jezik čine jezikom i čovjekom
A možda ničim to nas ipak nipošto ne lišava strasti da u ovom
Dokonom vremenu jezika i simbola ne prestanemo mislit
Na drugotniji način negoli je to dopušteno pod zastavama
Totalnog svijeta jednine i jedinstva u kojem ćemo se pogušit da
Nitko od viđenijih neće ostat doli robovi koji jest će svoje meso
Al neće smjet meso guštat pjevat će al to neće biti pjesmom
Rigat će al neće imat želuca i ponavlja se to tako kao obaveza
I kao nužda spava nazivnik spava meso poslije bitke spava vijek u
Dnevniciima pohode nas procjenitelji šteta i popisivači inventara
A mazni higijeničari vole nas napeto nervozno nužno religije
Stare starajuć se o nama gle snatre tvoje snove gle čuvaju mene
U meni ah da predano prijateljski oh bolno oh lomno oh ljuto
Pokatkada umiva se svijet u novim porecima i šume šume vode
Odvode nevidljivost na obale obale prazne i same neobjašnjivo
Same i puste

O POČECIMA NAS I UŽICIMA RAZARANJA

U oku kamere smrt je počivala nježno
Sve nas je oslobodila gledanja
Ja sam bio ponosan kako me usmrtila
Moja žena čudila se kako za nju prije nismo znali
Došla je nenadano kao da se ne boji naše slike
Mislili smo da je u nama životne mudrosti
I da nam to ne smije učiniti
Mi polazemo svoje nježnosti na njen odar
Skrušeno
Oslobođeni od svakog nadanja
A ona samo zijeva istim očima
I da smo mlađi
Ne bi imalo svrhe
Da prepozna našu starost
Nije nam bila naklonjena
Zatvorila je oči
I kad smo odlučili biti sretni
Bljesnula uprazno u naša srca
Ja sam se ponadao da će vrpca imati pjege od laži
Nevjerodostojnosti i skandala
Pa da otkrije i drugima prozirnost njene tvrdnje
Prepune napuhanosti
I prigodničarstva
Ali ona se nije dala i rekla nam je gdje nikada nismo bili
I čemu žudnja kad joj nismo dorasli
I tome slično
Jednako gorko

O SVOJSTVIMA U PRIRODI I DRUŠTVU

Neki ljudi nepomični su za čitavoga svog vijeka, neke biljke pomiču se u sebi ali nikako da se odmaknu od ljudi, neki ljudi navikli na nepokret neke biljke navikle na sebe odavno ugrožavaju vlastitim trajanjem. To bi bila statistika jedne čudesne i opasne tišine u kojoj u lažnom suživotu žive šutljivi ljudi i šutljive biljke. I ništa se ne bi događalo da na biljke ne pada iz nebeske rupe i da ljudi ne postradaše pri tome padu. Kako ne podnose samoću, ljudi biljkama oduzeše prostor, sakrivši se pod njihov hlad, a biljke ljudima pokvariše krepost.

O TOME GDJE STADOH U PISMU O DALJINI

Noć je gruba, prekrila me tama jèzìkā
U toj noći bez mraka magle su nam vid

Što nam se učinilo da smo trebali biti
Što nam se čini da bi nam se činilo

O, moj druže dragi, On nam se smilovao
Gdje ja to liježem da bih se probudio

Od čega mi snovi žedaju kad usnim prazninu
Ja čuh samo muk u osami sna

I san može biti samotan a kamoli čovjek
Bratstvo mu je daleko, čemu onda služi

Dan za danom, noć za noćima
Slušaš mrmorenje valova u sebi

Što odvođe te od tvoga doma u prezrenu tuđinu
Bojiš se jer te On više ne čuva nježno

Ili tako misliš jer te kruh i sol
Jer te muk preduboke tišine guta u sebe

Ja nisam više ni čežnja da bih se njome nahranio
Ja sam sav u stanju, stvari koja se smrznula

U vremenu, onkraj paučinaste sjene
U tihoj sekundi koja je zaboravila tren

A onda i sebe u tom nedostojnom trajanju
Pitaš se, druže, čemu je pjev moj upravljen

Ili si već u drugoj zemlji gdje jezici su drukčiji
Pa ovaj više ne možeš čuti pokraj divne glazbe

Jezika što kičme ne lome u mrljanju i jeki
Oh, kada bi sunce na tren predahnulo

I kada bi zvijezde na nebu malo zakasnile
I kad bi ljudi zaspali trajno i u nekom lakom snu

U kojem ne bi bili pri svijesti kad bivaju
Ja bih bio bez nužde i mogao bih sasvim onako

Bez ičega u sebi, bez ičega u nama ni izvan nas
Putovati nigdinama, nulama vremena, ništicama prostora

Bez suze na licu svijeta koji nije naš
Bez lica svoga ni ičijega posrtati i rasti

Kao dijete što se uči hodati i zaboravljati
Da pad boli, da more je od plahih valova

Da su kiše i snjegovi radost neba
A da Ga naša ljutnja ne obavezuje ni na uzdah

Još manje na kolebanje, još manje na sumnje
I da nam nema veće utjehe

Doli da se čuvamo u sebi nekazivim molitvama
Da Sveprisutnost čuje tihe jecaje

Duše koja se uznemiri kad pomisli
Da je uzaludnost njezin cilj

O PRIBLIŽAVANJU BLIZINE

Nema nepotpunosti u blizini

Premda, što ti jamči da pokraj kraja nema kraj

Lica nagovješćuju riječi i strijele

Mete traže metu

Da, ona je jedna, niti zametena niti da je nema

Tek u suncu vidiš rijetku predanost njenu obodu

Tek u morima čuješ šum mada prijatelja ne vidiš

Tek u uzdahu vuka i šume naslutiš da prasak negdje mora stići

Oh, nema nepotpunosti u blizini

Jer mreže bi popucale

Ribe i ljudi posrtali

Plodovi jeli večeru kamenja

Da me ne približi, ne bih bio ni studen ni vruć

Tek zbrka tijela

O NOĆI KAD SE PRENE IZ DUBOKOG SNA

Hu hu

Hu

Ti si me zvao da ne skrenem s puta

O Blizino kad si mi blizu

Zašto sam se udaljio

Kako biti dalek kad te ljubav priječi

Kako biti blizu pokraj daljine s licem mlađaka

O STRASTI I VATRI, I TREĆEM

Meni ne treba nitko da bi sa mnom plakao me

Meni tama dostaje za sutra, utišana i opora

Gledaš jahače strasti kako zbunjuju vjetar

Što je onim drugima požurio kući u bijeg

Ah, parketi u tuđim domovima troše tugu

Trajno i tiho škripe našim dušama

Naloži peć u bubregu sjećanja

Da mala vatra slaže o velikoj tuzi

Kad se razbukti, neće se sjećati dječje cike i vriske

Nit će znati kazati što ju je potpalilo

O SJEĆANJU NA SEBE I SVIJET PRIJE OVOGA

Sjećaš li se pustinje u kolijevci od ljutih vjetrova

Kako je noćima plakala u davnim ljudima

Da, možda to nije slika izgubljenosti

Ali danas uranja u smisao

Škrtim i preciznim ritmom pijeska što se, eto, runi

U šaci otkrivene nježnosti

U godovima čovjeka, u nevidljivu situ duše

Koja umije odvojiti mrak od dana

Noći su ovdje kompozicija s planom da nam pokriju tijelo

Ovo udaljeno, usitnjeno, bučno

Tek u predasima zvijezde ih otkriju

Tek u nekim nejasnim znacima, kad posustanu, paučina oteža

I prikrije slutnje i možebitne znakove

I gdje si onda u tim goropadnim opsezima

Gdje je taj pejzaž, gdje se ušuljao u tebe, i koliko ga uostalom

Ima a koliko bi ga

Trebalo biti

Eto, vidiš, to je cijela priča, njezin početak i kraj

Ili su mrtve ili nikada nisu ni živjele

Te pustinje i ljudi, sestre i braća,

I pod čijim roditeljskim krovom, pitam

Samo pitam

DA NAS SMRT NE BI PRONAŠLA

RUKE

Prsten na mojoj ruci mjesečev je kamen
A ovaj drugi, vidiš, kupih u pustinji Saudije
Zajedno sipaju srebro u lice svijeta
Svijeta koji nikoga ne obavezuje
Pa ni mene
Iako ga hranim i podržavam nečim
U što bi se, mislim, uklopila
Zbog nečeg u meni, zbog nečeg u sebi
Nečeg toliko nerazumljivog i nevidljivog
Da bi i Sidran pred njim bio malen
Jer se čovjek ne može boriti
Protiv sile koju ne vidi
I ne razumije

Ipak, ponešto znam
Nisu ruke ni zbog čega i tek tako
Nije prstenje bez značenja
Ako su žile na njima ono što u
Potraži tajnoj tražiš
Možda je to prstenje srebro tvog oblika
Možda nas život nije zapostavio

LUDILO OBLIKA

Večeras ti plešem s nekim tužnim vilama.
Sigurno bi plakala da si mogla vidjeti koliko me bilo strah,
kako su mi nekontrolirani koraci lomili stopala, kako sam
teturao u jezovitom zanosu koji nije moj.
Možda bi doista plakala da si mogla čuti to dozivanje,
možda bi mogla razumjeti kišu koja se sručila iznenada tjerajući
me da se uklonim iz nepoznatih oblika,
da se priberem i svladam oblik.
Ali kada najednom višnja dobi okus stiropora,
a kesten postane snijegom, pa se cesta utopi
u ludilo glasova koji ti vrište ime,
pa te svjetla obasjaju žarećim vatrama
koje ti napadaju prsa,
a tlo ispod tebe izmiče
pred pokušajima da se sabereš,
odrediš prema onome što ti pravi metež u glavi,
da se možda naspavaš kad se dohvatiš stabilne površine,
da uhvatiš zraka samo na trenutak,
samo na jedan pišljivi tren
u kojem ti je potreban *time-out*
ili te nema -
zapravo shvatiš da ne postojiš,
da ne postoji taj tvoj svijet
iz kojeg ti je nešto zauvijek uzeto
i da ti nikada, pazi nikada,
to neće biti vraćeno: nema produžetaka,
nema *fair playa*.
Nema sjećanja ni sličnih sranja.
Zgužvan si u sebi.
Nelagoda je mjera svih tebi poznatih svjetova.
Ne možeš izustiti ni obično ah.
Ne poznaješ bol. Tada te stvarno ništa ne boli.

Osim malo zbrkanih i nečitkih bljeskova
koji upozoravaju da su nekoć i negdje
postojali i drukčiji oblici,
možda nekih nepoznatih ljudi
s kojima je tvoja samoća bila podnošljivija,
tvoja koža zategnutija, tvoj pogled oštiji.
Tada oblici igraju tijelo,
tada oni vode svjetove u tebi,
tada oni kažu kamo si krenuo
i gdje ćeš zanoćiti. Ne, ne možeš me više dozvati
jer mi ljudi oblici ne daju
da ti prepoznam glas.
A sâm sam i nenaviknut na te tužne vile
što mi opkoračuju srce.

BIJELI ŽIVOT

Danas sam ti brao cvijeće pokraj bolnice
Ma zapravo nisam to bio ja
Ali dopusti da razvijem tu sliku
Dok te gledam kako pažljivo mjeriš izgovoreno
Dok navikavaš misao o nama kao osposobljenom smislu
Za nešto veće za nešto milije
Za živote koji neće biti prazni
Ako ih obojimo bijelim

MOLVICE

Tu je muzika i moji prijatelji, Nataly i Trip.

Sve je u čast živih koje oplakujemo. Moji prijatelji
znaju da je od mog pogleda na žive malo toga ostalo. Oni
razumiju kada treba šutjeti, a to je žešća filozofija koja
svijetu ljudskih duša manjka.

Mislim da znaju da je i od mog pogleda na mene malo toga
ostalo.

Ti si u središtu krajolika.

Kroz prozor puca uzak pogled na tebe.

Širinu ne mogu uspostaviti jer mi je pogled, ili ideja o pogledu,
upravljen na snježnog jelena koji se, prpošan, približio
toplom domu.

Pitomoj kući pitomi navraćaju, kažem jelenu, koji se
možda ne događa doli u mom pogledu, ali nije li istina gledanja
jedina istina

u kojoj imamo pravo na žudnju?

Kako mi pahulje ulijeću u usta, kako me veseli ta zimska
geometrija, kako uočavam stvari koje do jučer
nisam primjećivao,

kako sam sretan što ne primjećujem stvari

kojima sam pridavao značenja koja one ne zaslužuju, kako mi
misao urasta u krajolik, kako ti ostaješ jelen a ja postajem
snijeg što te zastire, kako Molvice postaju dom naših sjećanja,
kako su divni ovi ljudi pored mene, kako su čiste
njihove percepcije, kako su meka njihova srca.

Odmaram pahulju,

odmaram volju na jelenovim leđima.

Uđi, jelene, u moj svijet, dozivam.

Puno sam ti puta navraćao, gledao te,
čudio se tvojim putovanjima, hrabrio se
tragovima koje si ostavljao za sobom, a sada ti ne mogu
pratiti misao.

Što li jelen smjera kada priđe kući u kojoj materijaliziram
misao da je ideja o tebi jednaka stvarnosti tebe,
da mogu uzdahnuti i da ti taj uzdah čuješ,
kao što čuješ pahulju koja se svezala
u tvojoj kosi, koju si na trenutak,
onda,
željela sačuvati zbog posebnosti njena snijega,
zbog njene duboke trpnje,
zbog nepredvidljiva pada u ničiju zemlju kojoj si dala smisao
i ime?
Bila je to tvoja pahulja ili tvoja slika onoga
što želiš da stanuje u prostoru tvoga svijeta.
A jelenu je prostran svijet.

PAPIRIĆ

Na papiriću je zapisano „Nosim te ispod kože“ ili tako nešto opće i bez subjekta u pjesmi Metallice ili nekoga drugog.

Mislim da je bilo na engleskom i mislim da to tuđe na domaćem funkcionira za jedan dan, kao opće za privatno u toj noći otkrivanja.

Danas znam da je pisano da bi se neizrečeni subjekt osjećao uzvišenije, skrit u lijepo organiziranoj slici bez faktografije i bez sebe. Uzvišenije zbog predodžbe o sebi.

A možda zbog ljubavi koju smo skloni precjenjivati.

KADA TO POČINJE?

Kada odvojiš tijelo od sebe, kada mu ne vidiš oblik a znaš da je negdje pošlo.

I da se neće znati vratiti.

PITANJE

Hajde, pokušaj apstrahirati sav taj znoj
koji si izlio u svoju bajku,
kažem.

Ne treba ti književnost da bi shvatio
da je sve puno jednostavnije.

Eto, uzmimo primjer Van Gogha,
kad je došao onog dana
i odrezao nam uši
u autu na Jarunu.

Jesmo li mu oprostili,
iako je boljelo,
premda ne shvaćajući
zašto je to najprije
učinio sebi?

MOJA ŽENA

U tebi već raste naš sin,
rekoh svojoj ženi.
Počnimo ga voljeti i odgajati.
Žena s očima punim suza
pomazi trbuh,
a zatim
prešuti nešto
što bi me moglo povrijediti.

KROĆENJE VODE

Ima tijelo
tišine
Abecedu uči polahko
na usnama tišine
Povazdan
tišinom uči muk
Sanjiva je školjka
u kojoj spava
Strah
joj je
na
usnama
Po svu noć
drhti tajno
Kroćenje
to
je
vode

SVAKO PRAZNO SADA

BITI POTPUN

Brati tugu, ne dirati pritom
I cvijeće odozgor
Raspupavati nebo
Što eto plače neon
I plaća danak
Podnositi dug
A dužnici mladi i raznovrsni
I sipaju sipaju iz krošnje neba
Darovi i datosti
U naramak svijeta
Sa svih strana državu dobivaš
Prijatelje znane i neznane
Ručak sjećanje i sutra
Solidno rasteš u obilju
U opskrbama
Tišina i buka mame kao i zvuk
Pustinje raspjevane
Sve vrijeme nedogođeno i umorno
U posudi tijesnoj za ručak
Prostranoj za opit
Sebe u modrini hrapavoj
U oštrici što ti rubom uranja
Ispod neba na kojem stojiš
U plan za sutra

SPARINE

Vani se ljudi otimaju za malo sebe, veljača je
I dani su kraći, nekako uvučeni u sebe, sparina je u ljudima
Iako s krova svijeta sniježi, pomakneš li pogled ustranu,
Tamo se došulja uhoda u kabanici i rikne nešto strašno o tebi.
Šutke vojnici prilaze
I supermarketi su već prepuni ljudi koji se tiskaju,
Nervozno se odmjeravaju i pate
Zbog nečeg u sebi, no opne u njihovim očima daju ti na znanje
Da im upravo ti propisno ideš na jetra.
Kada bih mogao na tren fotografski ovjekovječiti taj trenutak,
Dostajalo bi sve glede životne fabule
Do kraja života – više-manje podjednakim žarom
Scenarij je isti:
Gomile, bujice
Zvone ti u ušima i dohvaćaju te u sebe proždrljivo
A da te ne pogledaše u lice, da ti ne rekoše:
Nepropisno ste odjeveni,
Danas je vaš dan za umiranje, prešutljivi ste za naše poimanje
Stvarnosti,
Vi koristite možda mravima, ali ne i nama.
I tako se mode smjenjuju, a oni se i mi neprijateljski gledamo
Tko će biti lovina a tko lovac, kao da se pitaju
Tek usput
Jer savršeno im je znano da je naša samoća tek mala mrlja
Na tom uređenom poretku.

INVENTURA NOĆI

Gle ovaj čovjek je pijani oblak
Što je domaločas haračio zvijezde
I tutnjao nebom u strašnom kasu
Je li to moja učiteljica što se jebe u
Mrtvim pornićima
Je li to taksi koji noću prevozi
Iznurene djevojke na vjenčanja
S nadgrobnim pločama
Je li sve konačno jasno

PEJZAŽ

Koliko iraka noćas umire
Jebeš sibir i stare kontinente pokraj lize
Mona pičko liži glog
Gogoljev šinjel vezi tajno
Ham ham pojeli me stari mjerači vremena
Ključale me sestre opatice
U dušu marno
Napušeni talibani ljuto pušu
Na sve što volim
Osim mlade travke
I seljačine georgea
Ah ah jah oči su tako bukvalne
Kaže branko
A brutalno sunce stenje na tjemenjači
Amateri otvaraju koncentracijske logore
Logoruju batinaši i bitange
Jordan ispod jorgana čuva jorgovan
Texas jaši carevu metlu
U smrt il u haag
U travu mrku
Da draga jel bi ti možda sisala
Prije negoli sve uvehne
U smrti smrću začeto

PEJZAŽ II

Trag ne postoji kojim su išli
Kretali se nisu
Strijela, bomba, ubojice
Crna krv
Tama nedokučiva, bez oklopa
Bez dvojbe u tamno
Nasmijana djeca oceubojica
Pale kolijevke
Tuđe, svoje, svoje
Od iverice, od roditeljske ljubavi
Obijest klija na licu milenija
I žrtve
I krvnici
U žrvnju žetve

ŽETVA ŽRTVE

Kako bolestan raj
Automobili na cestama troše naše živote
Trati živote međusobni promet
Oh, promet u pomutnji
Smrt trenutka
Dokud vozimo - u besciljnost
Podrazumijeva se
To je moderno
To je seks
Bilijun nas je
Ekstatičkih i mladih
Nema staraca u našem svijetu
Porno
Porno je formula našega progressa
Na čijem je početku i kraju
Katarza nasilja
Televizija reklamira seks
Seks, seks i porno
Rajski porno
Mi smo moderni ljudi
Povijest je naš talac
I naš porno
Silovit porno
Naslijeđenog nasilja
I marne milenijske žetve

O PTICI, MOŽDA

Na površini gola ptica
Svu noć draži nebo ljubavlju
Krv je ne boli, premda posiječe
Je tupa strijela utrobom
Grad jeca
Šuma stenje
Škripe kosti
Drage što su ih bešćutno ostavljali
Ljube neželjene neženje neke
O sva se estetika smežurala
U besmislenim suzama oblaka
Kao udes, ures na
Površini ptica bezletnih
Što hoće svoj dom
Hraneć se tuđinom

KASNI ČASI

Tamo je stepa i nema sunca
Sve spava u mrtvini, i jelen i rog
Pregluha tišina sati prijeti
Da se opančari i zulumčari
Pobiju od ljutine
Đul-vodica slatko miriše
U Turčina zaljubljenog
Ipak, ljepše je djevojče od ruže
E kad bi stepa dahtala proljetnim zrnima
Taj tren bi vrelo od glazbe ispunila
Da svi sveci pobenave
I šume bi tiho za sebe iskale
Graje puno drveće
Lišće duša u zrenju
Kao da se nikad nije događalo
Da bi se dogodilo
Kao da nikada nije počinjalo
Da bi se svršilo
I ilinštaci i vrleti nejasne
I sasvim nejasno nebo
I tek jedna zemlja
Koja skriva paučinu ispod oka
Pehlivana i nakaza
Dovoljno bajkovita da bi bila zbiljska
Krvavo stvarna da bi se činila utvarom
Tako je to kad kasni i jezik i znak
Tako je kad kasni predio i kasni bilo koje doba
Korak kad kasni
Kad čovjek kasni

STANJE STVARI

Večeras je ljiga plesala sa mnom.
Nisam bio impresioniran. Zato je spremno pristalo
Društvo. Lak korak lijevo, pusica
U obraščiće. Bog je sve to gledao. Bilo mu je za plakat.
Koliko li je samo uložio u nas?!
U što, pitao se.
U izdaju koju je predvidio.

NEBESKI SAOBRAĆAJ

U što se zaljubljuju nebeski semafori da tako strasno čekaju
Kada ću s obronaka poteći plovećim kočijama
Zar je i gore tako strog nacrt putovanja
Žuto me zaljubi, trepnem u polusnu
Crveno mi rodi još jedno dijete
Zeleno me osupne kao pčelu u dječjem
Igrokazu
Zgranem se pred nebeskim policajcem
Mucam, dahćem
To je i bolest i spas
Ta cesta prekrita mrazom
Ta škripa guma
U stropovima nezamislivo višim od sfera
Panično dišeš
Nikad ne kočiš

KODEKS PRIJESTUPA

Hej, prijatelju!

Malo je smjerova u međusobnom trajanju

Na istom putu

Malo je stvarne istine

Malo plodnosti, doista

Dakle, ništa nije krivo učinjeno

Dakle, ništa se tu ne imade činiti

Bilo i neće proći

Ako baš nikoga nije briga

Mene jest

To san pamti, zaspiš i ne zaboravi

Od toga su satkane prave bajke

To je gorivo onih

Koji nisu u oskudici

Hej!

Operu svoje lice

Ne krive ogledalo

IDENTITET

Dolaze mi tako pjesnici sa svih strana,
Oni koji umiju zbiti vrijeme u krotku sliku
Tobože.
Ne vjerujem totemima. Nestvarnih se ne bojim.
Tko bi se mogao bojati oblika?
Sa svih strana prilaze opremljeni hostijama.
Vjera u vlastitu bol
Privid je velikodušnosti.
O kao kukaca, mnoštvo bogova
Gmiže po tami razdraganosti,
Huče kao valovi na dalekim obalama.
Mrtva mora od najlona.
Ne pripadam im.
Blizina je nešto neopisivo.
Nije ju moguće dijeliti,
Ona odabire.

KRISTALI AFGANISTANA

Kao i svaka utopija koju oplakujemo kad joj vrijeme
Umori san uime kojeg je nastala,
Czeslawovo pitanje gdje sunce izlazi a gdje zalazi
Čini se ozbiljnim, ali posve nerazumljivim i lišenim bitne
Potrage za smislom koji se, valjda, ima dogoditi ponad
Sumnjive geografske gramatike
Istočna buđenja važna su barem koliko i zapadna zapadanja
Relacija je uzajamna, tvrdnja točna, samorazumljiva
I donekle suvišna
Što ona kazuje o svjetlosti kojom se hrani duša
Neideologijskog Istoka ili Zapada
Ako sanja vrijeme koje ne sakate ubojice
Ako želi doseći bijele minarete srca
Ako dijete pitanja umiva kristalima
Koji po hladnom pijesku svemirske pustinje
I nekih tajnih smislova
Šušte u bistrim pećinama
Gdje pauci vezu misterije
I nitko nije prestrašen životom
Koji te ne može izdati
Jer ga nisi izdao

A tamo je noć česta
Ona je starija od mojih predaka
Limfa joj je kristalna
Smisao drukčiji
Kalifornija ne smije biti utjehom
Da sunce ne zastane
I osunča kristale
Što sniježe u čokotima duše
U nekom umornom vremenu
Sve rjeđem za nas

Kakve-takve ljude

DOK TRAŽIMO SVOJE JA - ERNESTO, CHE I JA

Vani huči rijeka Chorillos
Doktor fizike Ernesto, po doktoru Gavioli, napušta znanost
Zbog šarlatanstva
Iako piše rad o kozmičkim zrakama
Doktor fizike Ernesto prestaje biti ono što je bio
I napušta glasoviti laboratorij Curie
Prestaje ga pozdravljati doktor Houssay
Opći metež je u La Plati
Teoremi zjape bez doktora svoga
Sad doktor živi u šumi
Zima je i inje se lovi za dah triju duša
Kuća bez prozora u kojoj žive ispire njihove prošlosti
Dječaka, majke i doktora
Duga pretvorba je pred njima
Traži napor bez ostatka

Vani huči rijeka Chorillos
Mladi pustahija hodi Latinskom Amerikom
Liječio bi bolesne i nemoćne, kaže
Tada nije bio Che
Tada je samo tražio sebe

Trag je to neke povijesti
Dok čitam doktorove zadnje rečenice
Mogao je Che i gore proći

Koga se tiču mrtvi atomi
Suludo je i pomisliti
Da smo uvijek važni
U tuđim detaljima

Eto, čitam doktorove tanjušne memoare
A revolucije ni za lijeka

Ni mog Chea nema gdje bi morao biti
Ni fascinacije ni tragike
Tek statistika ravnodušnih energija
Jebeš svjetlo bez žrtve
I progres koji dolazi iz neopreza

Moj Che sinoć maže na kruh maslac i džem
Oko njega sin mu harambaša huljski razvaljuje
Simetriju i red koji njegova tiha majka svakim korakom
Uspostavlja u 38 kvadrata njihova unajmljenog doma
A tamo na zlopatničkom ekranu
Ameri u punoj ratnoj opremi
Cipelare četvoricu iračkih tinejdžera

Moj Che sljedeće jutro odlazi u partizane

A doktor, nije li s njim sve počelo?
Eno ga, mrvu svoja rahla slova
Pita se nije li život bez akcije
Odveć luksuzan

A ja?
Moj udio u Cheu biva moguć
Kad sloboda ne pristane na fašizam

VANI JE DRUGI SVIJET

11. RUJNA

Te noći prvi put sam prespavao kod svoje žene
Mamila me ta djevojka svojim mirom
Vani je bila oluja, svjetska oluja
A mi smo razrjeđivali naše udaljenosti
Smjenjivali šutnju dahom, dah šutnjom
U očima joj već tad vidjeh brigu
Valja nam podizati djecu u sve okrutnijem svijetu
A što ti kažeš, stiže li nuklearna zima, pita ona
Svijet će trajati dokad je svijeta i vijeka, kažem
Kako misliš, upita
Ovisan je o sebi, on je samodopadni obnovitelj
A vrijeme je tuđi imetak, kažem

Vani je bio neki drugi svijet
Naoko lakši od dima cigarete
Teži od najmračnijih epoha
Televizija je upriličila izravni prijenos
Nismo to znali, nismo znali za jezivu studen
Sami, kao dvije umiljate zmijice sklupčane u stijeni
Odlomljenoj od vremena i ljudi
Nismo znali da će se budućnost naše djece i nas samih
Otat računati prema *reality-showu* planetarne zime

Vani je bio neki drugi svijet
Strahovima, zločinu i lažima sklon
Dok smo unutra mirili naše nade
Tako privrženi, čisti
Udvojenih samoća

KABUL

Kabul, grad naopak i tvrd
Sejmena pun
Ljudi više mrtvih nego živih
Zgrade uzorane, ljudi u nekom zujanju
Svijet, kažem vam, u rojevima
Bez košnica
Ne uočavam nikakve pravilnosti
Sadržaj bez forme
Ali kakav, čemu služi, koliko košta
U svom bescjenju
Koštati svakako nešto mora
Te duše razlog neki moraju imati
Ili je i to ovdje naopako
Valja mi brzo domu svome
Izdžeparit će me prljavi dječaci
Ostat ću i bez gaća
Po koži isti njima
Po duši daleka tuđina
Uzeše mi pecivo iz ruke
Potukoše se ti prljavi dječaci za nj
Rekao bih, bez stida
Refleksno, brutalno
Ostat ću ovdje bez gaća
Na walkmanu me Miles Davis
Odводи iz tog ni gornjeg ni donjeg svijeta
Valja mi uskoro
Domu svome

KANDAHAR

Ugledah staričicu
To valjda je moja majka
Život ovdje troši ljude brže
Nego igdje, zaključih
Mladu ne vidjeh
Bi pokrivena
Samo joj oči indigo plave
S bratom me upoznaše
Poljubismo se
Pjesma i hrana na stolovima
Vesele se ljudi, Bože moj
Grad je zapušten
Rekoh, ljudi se vesele
Svadba je, pobogu
Zapadnjak to ne mora razumjeti

ZRAČNA LUKA

Nešto se slomilo u meni
Neki tajni dio
Ovaj svijet ne postoji
Ispod Božje kape
Ovaj svijet koji iznuđuje moju sućut
Ovaj svijet možda sućuti pun za mene
Izmiješalo se sve u mirisima, bojama i zraku
Da bih se rado strmoglavio u najdonju točku Zemlje
Bez želje da se ikada vratim

Jesam li to slijep
A valja mi pjevati o tuđem gradu
Ili sam trajno sakat za neku svoju izmišljenu braću
Teško da kao Finac mogu imati mašte
Za njihovu kolektivnu imaginaciju
Dakle, zračna luka u Kandaharu
Sam u svojoj samoći, stojim u redu za čekiranje karata
Pristao uteći što brže iz praslike
U dom od stvarnosti čest

Imaš li bombu, upitaše me dvojica
Što, promucah
Terorist, povikaše i udariše me silovito u vrat

Ostah bez daha, izgubih svijest
Izgubih svijet u kojem je moj dom

Postah Finac bez doma

GUANTÁNAMO

*Po Johnnyju B.,
zapisao Hamza ibn Hasan*

Koliko se noći smjenjuje u noći kad kosti pucaju
A tabani gore krvlju
Kažeš, Guantánamo

* * *

Ne, nisu to mučenici
To su uzjogunjeni pastusi koje privodimo
Boljem svijetu
Mučenici muku muče
Ovi ovdje su grabežljivice
Tamne od mržnje
Od sunca koje nije naše
Lakše im je umirati nego živjeti
Oni su oholi prepređenjaci, liferanti i foliranti
Vjera im je u nevjeri
Njihovi domovi smrde
Njihove žene smrde
Njihova djeca smrde
Dani su im bez značaja
Nokti su im prljavi
Djeca su im već bolesna
Mi ćemo ih utjerati u bolji svijet
Tuci stoku, potjeraj đavla iz nje
Nožem, žicom, srebrenicom
Zatri volju, guzi tijelo
Ubij tijelo marvi

Ispišaj tijelo

Vjera im je u nevjeri
Kad se klanjaju
Nek to čine nama u čast
Mada, čemu tako nedostojanstveno
U lokvi zapišanoj krvlju
Crnom, zapuštenom, bezvrijednom
Ma bezbožnom
Kažem vam
Oni nemaju dušu
Zaista
Ne vjerujete mi
Stoko bezbožnička
Bando arapska
Cigani muslimanski
Divljaci primitivni
Daj, George,
I ovi su od istog soja
Jednom smeće, uvijek musliman
Ne vjerujete
Svi ste vi pogana stoka

Daleko je moj dom
Daleko je Amerika

Ma George, rekoh ti
Da vidi Allah kako bog obračunava
S neistomišljenicima
I s lažnom konkurencijom
Žicu mu kroz penis
Pa da vidimo tko je veći
On ili mi

A tako bih kući, u Kansas
Tamo me čeka
Majka

KUBANSKI NOKTURNO

Čujem jauk i cviljenje
Koliko grijeha u tom zvuku
Onog koji ga stvara
Onog koji čini da bude stvoren
Što stvorenje živo trpjeti može
Jezivo je živjeti
Doista
Za mene, za tebe, za trećeg čovjeka
I sve ljude u nizu do kraja svijeta
Utjehe više nema
Niti je može biti
Nijedan svijet ne može opravdati taj jauk
Nijedan od mogućih svjetova
Ništa mi nije jasno
A sve mi je razumljivo
Gdje god da okrenem lice
Vratiti ga u točku prije kretnje ne umijem
Nadam li se da propadnem u zemlju
Nemam gdje upasti
Bez nade se događa sve oko mene
Gubim se
Bez sebe sam, evo, već cijelu vječnost
A što je vječnost doli uzaludnost
Prethodi li joj što
Uzaludnost sadašnjosti ili uzaludnost
Onog jučer možda
Neizrecivo je to s vremenom
I ljudima u njemu
Ne postoje odgovori za jauk taj
Što lomi svijest na nejednake komadiće
Užasa, muka, smrti
Ne pitam se više ni o čemu

A jeza podmuklo svlači kožu mi
S ramena
Ljušti slojeve luka
Sloj po sloj bola
Nemam se na šta navići
Ne navikavamo se na jezu
To nisam znao
O tome nisam prije mislio
Ništa me takvo dosad nije doticalo
Neizrecivo je to s vremenom, kažem
I ljudima u njemu

NOĆNA MUZIKA

Pitam se surađuje li more s nama, drhti li zemlja od ljubavi
pod našim kopitima, posti li sunce naše grijehe, voli li nas
išta trajno dok umiremo nesretni, raseljeni, prepolovljeni,
o Dahu,
u čijoj je harfi sve što trebamo znati o glazbi.

POPRAVNI DOM DUŠE

Postih svaki dan za pravdu
Postih danonoćno za malu krijesnicu
I za bolesna mrava
Postih za svoje grijehе i tuđe snove
Postih za tuđinu kao da mi je blizina
Postih za nevino prolivenu krv
Postih za nevinost svake krvi
Postih za stražare i utamničene
Postih za gradove i za pustinje
Postih za razvijene i za siromašne
Postih i napašćah
Za oholog mi druga
I za vidljiva i nevidljiva mi neprijatelja
Postih za kozu i hladan kamen
Postih za sve što u početku bijaše nevino
Postih za sve što na kraju bi kvarno
Postih za sve što na kraju bi krvavo

Ja, grešnik (trideset i sedam godina) –
Postom očiju.

DOVA

Molim šutnju da bude svjedokom kad to bude trebalo

Molim razum da se ničega ne odriče jer to mora

Molim hrabrost da se junači u nevrijeme

Molim vrijeme da o svemu

Izgovori riječi točne kao sunce, nebo, mjesec

Riječi stvarne poput Boga

ŠTO OSTALO JE OD ŽIVOTA

Najprije sam u mislima opisivao njene kretnje
Pa kako se smije
Pa čemu je svrha
Pa o čemu razmišlja
Želio sam je na bilo koji način poživjeti u misli
Zajamčiti je sjećanju
Ostaviti u nečem pouzdanom i fiksiranom
Njome zadržavam pravo i na vlastiti život, misljam tada
Njena egzistencija neodvojiva je od moje
Ja dakle i njome, ili možda jedino njome, imam prošlost
Vlas njene kose na vjetru privilegij je vjetra, misljam tada
Kap njena znoja koja se odlomila od tijela također
Sve po čemu korača dublji je smisao toga prostora
Sve čega se dohvati, dohvaćeno smislom većim biva
Ona nije tijelo
Ona je anđeo najvišega reda
Bistra suza na obrazu novoga vijeka

SAN

Ahmed je Tunižanin
Osvanuo gol
Zanoćio je ćefinima* omotan
Nehajno kao u prošlom životu
Gotovo kao civil
Ničega se ne sjeća osim pásā
I divljanja njihova
Po ranama znam da ga sve boli
Ali pravi se da nije ništa
Psi su divlji jer su im
Vlasnici pomahnitali
Kaže
I još kaže
Da je sanjao majku
Koja mu je na javi
Govorila da se probudi
Jer će ga ptice odnijeti
Na drugi svijet
Posve živa
Otvorenih očiju
A to nije dobar znak

* ćefini – (ar.) bijelo platno u koje se u muslimana zamotava mrtvac za sahranu; mrtvačeve haljine.

Ervin Jahić

Rođen 1970. u Rijeci. Studirao hrvatski jezik i književnost, magistrirao bosanski jezik i književnost. Pokretač i urednik više časopisa i biblioteka. Živi u Zagrebu.

Priredio: *If We Crash into a Cloud, It Won't Hurt (Croatian Poetry 1989 – 2009)*, Zagreb, 2009.; *U nebo i u niks (Antologija hrvatskoga pjesništva 1989. – 2009.)*, skraćeno izdanje, Bijelo Polje, 2009., prošireno izdanje, Zagreb, 2010.; *Zašto tone Venecija, bošnjačko pjesništvo od 1990. do naših dana*, Zagreb, 2012.; *Otvorena kuća*, izbor i pogovor izabranim pjesmama Ivana Kordića, Zagreb – Sarajevo, 2013.; *Ispod jezika, tekst i kontekst pjesništva*, Zagreb, 2013.; *When the World Was Ten Years Old (Croatian Poetry 1989 – 2013)*, Zagreb, 2013.; *Antologija novijega hrvatskog pjesništva*, Peking, 2020.; *Suvremeno hrvatsko pjesništvo u dva glasa (intervjui u Poeziji 2005-2020)*, Zagreb, 2021.

Pjesme su mu prevedene na engleski, njemački, talijanski, francuski, ruski, poljski, turski, perzijski, bugarski, rumunjski, mađarski i slovenski jezik.

Za svoj rad primio nagrade: Izdavački pothvat godine 2012. Sarajevskog sajma knjiga za knjigu *Zašto tone Venecija, bošnjačko pjesništvo od 1990. do naših dana*; Nagrada Grada Zagreba za književnost 2014.

Objavio: *Oko andaluzijskoga psa* (poezija, 1994); *Biografija i auto* (poezija, 2001); *Knjiga materijala, vikend-priručnik utopije tijela za mezimce* (s Predragom Todorovićem; poezija, 2001); *Pustinje neona* (izabrane pjesme, priređivač B. Maleš, 2005); *Kristali Afganistana* (poezija, 2007, na slovenskom, 2011); *Nemjesto*, (poezija, 2015); *Strah je naručitelj mjere* (izabrane pjesme, priređivač T. Maroević, 2019); *Smrt je nasljedna* (poezija, 2020); *Čemu sve to i druge pjesme* (poezija, 2024); *Ću, ćeš, Che* (Zagreb, 2025).

Biblioteka Online

knjiga 297

Ervin Jahić

KRISTALI AFGANISTANA

drugo izdanje

© 2026 Ervin Jahić

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2026

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Glavni urednik

Krešimir Pintarić

Urednica

Mateja Jurčević

Fotografija

WikiImages / Pixabay.com

Objavljeno

12. travnja 2026.

ISBN 978-953-374-456-8 (HTML)

ISBN 978-953-374-457-5 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-374-458-2 (PDF)

Prvo izdanje

V. B. Z., Zagreb, 2007.

Knjiga je objavljena uz financijsku podršku Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske i Grada Zagreba. Mišljenja izražena u ovoj knjizi odražavaju isključivo mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajališta ustanova koje pružaju financijsku podršku.